

ся за ч. 1 ст. 200 КК, а другий та наст. – за ч. 2 ст. 200 КК за ознакою вчинення його (ix) повторно.

Незакон. дії з платіжними засобами за поперед. змовою групою осіб як кваліфікуюча ознака, передбачена ч. 2 ст. 200 КК, має місце лише у випадках, коли 2 чи більше осіб попередньо домовилися про сумісне вчинення злочину і при цьому діяли як співвиконавці. Ця ознака матиме місце й тоді, коли між співучасниками був розподіл ролей, але коли вони виконували різні дії в альтернативі, описані в диспозиції ст. 200 КК. У такому випадку всі вони є співвиконавцями, і наявність поперед. змови дає підстави констатувати кваліфікований склад злочину.

Покарання за незакон. дії з документами на переказ, згідно з ч. 1 ст. 200 КК, – штраф від 3 до 5 тис. н. м. д. г.; за ч. 2 ст. 200 КК – штраф від 5 до 10 тис. н. м. д. г.

Лит.: Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика. К., 2003; Панов М. М. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків. Х., 2009.

М. М. Панов.

НЕЗАКОННІ ДІЇ ЩОДО КОМЕРЦІЙНОЇ АБО БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ – правопорушення, які полягають у заподіянні шкоди відносинам з охорони комерційної або банк. таємниці (неправомірне отримання, збирання, розголошення, схиляння до розголошення, використання тощо).

Згідно зі ст. 36 ГК неправомірним збиранням відомостей, що становлять

комерційну таємницю, вважається добування протиправним способом зазначених відомостей, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання; розголошенням комерційної таємниці є ознайомлення ін. особи без згоди особи, уповноваженої на те, з відомостями, що відповідно до закону становлять комерційну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням служб. обов'язків, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання; схилянням до розголошення комерційної таємниці є спонукання особи, якій були довірені у встановленому порядку або стали відомі у зв'язку з виконанням служб. обов'язків відомості, що відповідно до закону становлять комерційну таємницю, до розкриття цих відомостей, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання; неправомірним використанням комерційної таємниці є впровадження у в-во або врахування під час планування чи здійснення підприємницької діяльності без дозволу уповноваженої на те особи неправомірно здобутих відомостей, що становлять відповідно до закону комерційну таємницю.

Крім того, відповідно до ст. 61 Закону України «Про банки і банківську діяльність» протиправні дії (бездіяльність) щодо банк. таємниці можуть полягати у відсутності обмеження кола осіб, що мають доступ до такої інформації; неналежній орг-ції спец. діловодства з документами, що містять банк. таємницю; відсутності або неналеж. застосуванні тех. засобів для запобігання несанкціонованому доступу до електронних та ін. носі-

ів інформації; невжитті ін. заходів безпеки, у т. ч. відсутності застережень щодо збереження банк. таємниці та відповідальності за її розголошення у договорах і угодах між банком і клієнтом.

У випадку вчинення Н. д. щ. к. а. б. т. винні особи можуть нести юрид. відповідальність: цив.-прав. або госп. – визнання права, визнання правочину недійсним, припинення дії, яка порушує право, відновлення становища, яке існувало до порушення, примус. виконання обов'язку в натурі, зміна правовідношення, припинення правовідношення, відшкодування збитків та ін. способи відшкодування майнової шкоди, відшкодування морал. (немайнової) шкоди, визнання незакон. рішення, дій чи бездіяльності органу держ. влади, органу влади АР Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і служб. осіб (ст. 16 ЦК, ст. 36 ГК тощо), дисциплінарну – догана або звільнення (ст. 147 КЗпП або відповідно зі статутом чи ін. локальним нормат. актом підприємства, установи чи орг-ції, або приватності особи – суб'єкта підприємницької діяльності), матеріальну відповідальність працівника (ст. 130, 132–135 КЗпП), адм. (ст. 164³ КпАП), крим. (ст. 231, 232 КК) тощо.

У ч. 3 ст. 164³ КпАП передбачено адм. відповідальність за такі різновиди недобросовісної конкуренції, як отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також ін. конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну ін. підприємця, що тягне за собою накладення штрафу (як різновиду адм. стягнення) від 9 до 18 н. м. д. г.

Крим. відповідальність передбачена за певні дії щодо комерційної або банк.

таємниці, якщо вони потягли наслідки у вигляді істотної шкоди.

Ст. 231 КК передбачає крим. відповідальність за умисні дії, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну або банк. таємницю, з метою розголошення чи ін. використання цих відомостей, а також незакон. використання таких відомостей, якщо це спричинило істотну шкоду суб'єкту госп. діяльності.

Предметом злочину (за ст. 231 та 232 КК) є відомості, що становлять комерційну або банк. таємницю. Питання про наявність істотного розміру шкоди залежить від обставин справи, але перебуває у прямій залежності з визначенням моменту закінчення злочину.

Суб'єктивна сторона характеризується умислом та обов'язковою метою розголошення чи ін. використання цих відомостей для такої форми об'єктивної сторони злочину, як дії, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну або банк. таємницю. Існує певна законодавча неузгодженість між послідовністю видів юрид. відповідальності (адм. – за отримання комерційної таємниці або ін. конфіденційної інформації, крим. – за дії, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну або банк. таємницю). Суб'єктом злочину є будь-яка фіз. осудна особа, яка досягла 16-ти років. За вказані дії передбачено покарання у виді штрафу від 3 тис. до 8 тис. н. м. д. г.

Ст. 232 КК передбачено крим. відповідальність за умисне розголошення комерційної або банк. таємниці без згоди її власника особою, якій ця таємниця відома у зв'язку з профес. або служб. діяльністю, якщо воно вчинене з корисливих чи ін. особистих мотивів і завда-

ло істотної шкоди суб'єкту госп. діяльності. За відсутності шкоди у вказаному розмірі юрид. наслідком розголошення (протиправного доведення до відома сторонньої особи) може наставати адм. відповідальність (ч. 3 ст. 164³ КпАП).

Суб'єктивна сторона характеризується умислом та обов'язковим корисливим чи ін. особистим мотивом розголошення. Суб'єкт цього злочину є спец. – ним виступає фіз. осудна особа, яка досягла 16-ти років та якій ця таємниця стала відома у зв'язку з її профес. (аудитор, нотаріус, адвокат тощо) або служб. (служб. особа підприємства, представник контролюючих органів тощо) діяльністю. За вказані дії передбачено покарання у виді штрафу від 1 тис. до 3 тис. н. м. д. г. з позбавл. права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3-х років.

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони злочинів, відповідальність за які передбачена ст. 231, 232 КК, є причин. зв'язок між діянням (у формі використання за ст. 231 КК або розголошення за ст. 232 КК) та наслідком (істотною шкодою суб'єкту госп. діяльності, який для обох складів виступає потерпілим від злочину).

Лит.: Радутний О. Е. Кримінальна відповідальність за незаконне збирання, використання та розголошення відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю. Х., 2008.

О. Е. Радутний.

НЕЗАКОННІ ДІЇ ЩОДО УСИНОВЛЕННЯ (УДОЧЕРІННЯ) – злочин проти особистих прав і свобод людини, відповідальність за який передбачено у ст. 169 КК. Сусп. небезпечність

цього злочину полягає у тому, що при його вчиненні порушуються установлені чинним зак-вом України правила, порядок і підстави усиновлення (удочеріння) та ін. форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавл. батьківського піклування, внаслідок чого завдається шкода сусп. відносинам у сфері сім'ї, правам гр-н на усиновлення (удочеріння), страждає нормальний розвиток неповнолітнього. Можливе заподіяння шкоди й життю або здоров'ю (якщо зазначені дії спричинили самогубство дитини, псих. захворювання, інвалідність тощо).

Осн. безпосереднім об'єктом злочину є сусп. відносини у сфері сім'ї, пов'язані із встановленим зак-вом України порядком влаштування дітей-сиріт: усиновлення (удочеріння), передачу дітей під опіку (піклування) або на виховання в сім'ю; а у випадках, якщо цим злочином спричинено тяжкі наслідки (ч. 2 ст. 169 КК), – обов'язковим дод. об'єктом можуть бути сусп. відносини, що забезпечують життя або здоров'я, тілесну недоторканність та ін. Дод. факультативним об'єктом цього злочину є відносини, які забезпечують права та інтереси неповнолітніх, а також усиновителів (удочерителів), опікунів (піклувальників) і прийомних батьків, пов'язані з вихованням дитини.

Об'єктивна сторона злочину полягає у таких діях, як: 1) незакон. посередницька діяльність щодо усиновлення (удочеріння); 2) незакон. посередницька діяльність щодо передачі дитини під опіку (піклування); 3) незакон. посередницька діяльність щодо передачі дитини на виховання в сім'ю гр-н; 4) ін. незакон. дії щодо усиновлення (удочеріння); 5) ін. незакон. дії щодо передачі

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2
В27

Редакційна колегія 17-го тому:

В. Я. Тацій (голова),
В. І. Борисов (заступник голови),
В. І. Тютюгін (відповідальний секретар),
Ю. В. Баулін, П. С. Берзін, С. Б. Гавриш, В. К. Грищук,
Н. О. Гуророва, О. О. Дудоров, О. О. Житний, В. О. Навроцький,
М. І. Панов, Є. Л. Стрельцов, В. П. Тихий, Є. В. Фесенко

Координаційна і технічна робота з підготовки видання:

К. А. Новікова, Д. П. Євтуєва

В27 Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Харків : Право, 2016. — .

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 17 : Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 2017. — 1064 с. : іл.

ISBN 978-966-937-261-1

Видання є систематизованим зведенням знань про поняття, категорії, норми й інститути кримінального права, окремі злочини та їх групи, основні міжнародно-правові акти у сфері кримінального права. Розглядаються основні теоретичні і практичні проблеми науки та практики застосування кримінального законодавства України. Наводяться відомості про науково-дослідні установи, наукові видання з кримінального права, а також про відомих вчених України у галузі кримінально-правової науки.

Розраховане на науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, працівників органів кримінальної юстиції, а також усіх, хто цікавиться кримінальним правом.

УДК 340(477)(031)
ББК 67(4УКР)я2

ISBN 978-966-937-261-1 (т. 17)
ISBN 978-966-937-048-8

© Національна академія правових наук України, 2017
© Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2017
© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2017
© Видавництво «Право», 2017